

Forfatter: Thurøe, Andreas

Titel: BREV TIL: Gram, Klaus FRA: Thurøe, Andreas (1935-12-12)

Citation: Thurøe, Andreas: "BREV TIL: Gram, Klaus FRA: Thurøe, Andreas (1935-12-12)", i *Breve fra en Skriftefader*, Hos Nordlunde, s. 70. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002017061-000-shoot-L0020170610000010.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra en Skriftefader

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

TIL
GAARDEJER KLAUS GRAM
Møgeltønder
12.12.1935.

Kære Svoger.

Tak for dit lange Brev. Jeg beklager ligesaa meget som Du, at jeg paa Grund af Gigtens Forbandelse neppe efter vanlig Skik vil kunne tilbringe Julen hos Dig i vort kære Møgeltønder, til Glæde og Opstramning for os begge. Alene dit Brev har fuldt op af Stof til en hel Maanedes Diskussioner, der dog sikkert til syvende og sidst kun vilde betyde ligesaas. 71mange Bekræftelser paa vort mangeaarige, urokkelige Venskab. Nu nøjes jeg — foreløbig — med at lette mit Hjerte ved at sende Dig Svar paa dine mange kære og urolige Ord, for muligt at lægge lidt Salve over de Saar, som ikke blot Verden udenfor, men ogsaa Verden inde i Dig selv har forvoldt.

Du kommer stadig tilbage til Et og det samme — at Annas Død har rystet Dig saa stærkt, at dit Holdepunkt i Livet er i Færd med at briste. Og naar Du skriver saaledes, føler Du ogsaa saaledes. Men har Du nu Lov til det? og er det helt sandt? Jeg har svært ved at tro det, saaledes som jeg kender Dig. Du er ikke blevet den Mand, Du er, gennem din Hustru. Hun har været Dig en daglig Sødme og Hvile i dit Hjem. Men i dit Forhold til Omverdenen har Du nu som før kun din egen sejge Natur at bygge paa. Med andre Ord, Holdepunktet i dit Liv er uomstødeligt det samme: din Gaard — Møgeltønder, det danske Land i Danmark — Mindet om dine. 72Fader, naar han i Tysketiden gik ud paa Stranden og sagde: »det Hav derude, det er vort Hav!« — og endelig Haabet til din Søn, der er Dig selv op ad Dage. Thi at han vil gaa i dit sikre Spor og ikke skident træde det ud til to Sider, derom tør jeg, som jeg kender ham, og Du selv endnu bedre, være evigt forvisset.

Og dog har jeg Fornemmelsen af, at det er Tanken paa ham, der rører dybest op i dit urolige Hjerte, ikke Tvivl om hans Standhaftighed, men Frygt for hans Fremtid. Og samtidig skriver Du, at naar Du tænker tilbage, da staar for Dig hin onde Tid, hvor I kun ved Jul og Paaske turde hænge Dannebrog op i Storstuen, som den indholdsrigeste i dit Liv, fordi det var en Tid for Samling og Ildprøve. Men ønsker Du da hine Tider tilbage for din Søn og Sønnesøn? Kære Ven, hvert Ord i dit Brev er fyldt af Ængstelse for, at de kunde genopstaa. Og din Dvælen i Minder er kun ens. 73Stemning, der nu i din Forladthed har overlistet Dig.

Jeg forstaar din Angst, og jeg forstaar, at den mere haandgribeligt gaar Jer Grænseboer paa Klingen end os Københavnerne. I har Døgnets Konflikter tættere ind paa Livet end vi. Du nævner Tilfælde, smaa og store, hvor der — som Du kalder det — føres Fejde, skjult eller aabenlyst, saavel om Jord som om Sindelag. Behøver jeg at sige Dig, at just for din Skyld føler jeg denne Angst stærkere, end jeg ellers vilde have gjort det? Thi Angsten er vel over os alle eller — Gud forlade mig — Ligeledigheden, hvormed Størsteparten søger at flygte for Angsten.

Rahbek kunde synge ved sin Flaske: »hvad gaar os stakkels Polen an?« Det kan vi ikke. Vor Ligeledighed er ikke munter, men slap. Jeg mindes det overvældende Indtryk, som jeg for mange Aar siden modtog, da »Titanic« led Skibbrud. Nu er min Indbildningskrafts. 74mættet med saa haarrejsende Billeder, at en Katastrofe i Lighed med Kæmpeskibets Undergang vilde glide mig forbi som en Film.

Men jeg er jo Historiker. Fra min første Drengetid har jeg elsket at granske i Bøger om Folkenes Liv og drage Lære af de grumme Tildragelser, som har ramt dem, eller som de selv i deres Kortsynethed har kaldt paa. Og i denne Syssel har jeg fundet mit Livs Trøst. Jeg finder den ogsaa nu, hvor Jorden gynger i sine Fuger.

Vi Mennesker beherskes af to Urdrifter: Modets og Grusomhedens. Se paa Vikingerne i gamle Dage og paa Militærflyverne i vor Tid. Er ikke her saavel Modets som Grusomhedens Indsats den samme? Kun Værktøjet har skiftet, ligesom Omraadet for Kraftudfoldelsen er taget til.

Men naar Krigen nu om Dage har bredt sig over hele den Lilleputklode, som vi kalder vor, kan den Slutning vel ligge nær, at Freden, naar den kommer en Gang, ogsaa maa blives. 75Fælleseje for alle. Jeg mangler Indstilling overfor et saakaldt Tusindaarsrige, om end dette mulig kunde grundes paa financier Forstaaelse. Men selv om denne etableres — en Overklasse vil bestandig bestaa. Menneskeligt Samfund kræver en saadan saavel til Exempel som til Forargelse. Her falder det mig ind, hvad min Moder engang har fortalt. Hun sad i 1870 i en Sporvogn, hvis Ruder blev knust af Stenkast fra Socialdemokrater, der lavede Optøjer paa Fælleden. Nu sidder disses Arvtagere bredt og fedt i Højsæderne.

Men kan »Ligheden« ikke virkeliggøres, falder Tusindaarsriget sammen som en Utopi.

Og nu kommer jeg til det, der ligger mig stærkest paa Sinde at faa sagt. Kultur-udslettelsen — et Slagord, der rider vor Tid som en Mare — er for mig en ligesaa skør Utopi som Tusindaarsriget. Hvad skylder vi ikke den Dag idag, trods Massemord og Folkevandringer, Romere, Grækere, Ægyptere, Maurere? — deres Bygningsværk, Retslære, deres Kunst ogs. 76Filosofi. Og hvad vil Fremtidens Herskerfolk ikke skylde os, naar vi ikke længere eksisterer som levende Nationer, om da denne Omvæltning overhovedet vil indtræffe? Og sætter vi endelig, at dette Fjernsyn realiseres, vil det da ikke ske gennem en kommunistisk farvet Bevægelse, der til den Tid vil være saa afklaret, at den skaber en Kultur, der bygger paa vor, samtidig med,

at den bygger sin egen? Saaledes taler Historien i sin Visdom. Hvad er der da at frygte for?

Og alligevel frygter Du, fordi Du giver Fanden i Historien. Du frygter en daglig Frygt for den Sky, der stedse tættere grumser din Horizont, og som vor splittede Udenrigspolitik yderligere formørker. Du ser den Mulighed nærme sig, at den »blødende« Grænse flyttes over paa dansk Grund, saaledes som Du selv for ikke saa mange Aar siden har oplevet den. Og Du harmes ind til Marv og Ben ved Tanken om en ny Flytning. Men lad os tænke lidt over, hvad der i saa Fald vilde ske med Dig og inden i Dig. Du vilde forblive paa din Grænsepost som Vogter af din Jord, og i dit Sind vilde der gry et nyt Haab om Befrielse, og din Søn vilde tage det i Arv. Du og din Slægt vilde atter modigt sætte jert Liv ind mod den Grusomhed, der bar Vaaben imod Jer, baade Aandens og Haandens. Og hvad ondt kan der saa ske Jer ?

Kære Ven, gaa ud og glæd Dig over din lille smukke By med dens pragtfulde Allé og dens ærværdige Gaarde, og sig med din Fader: »vær fast i Tro og bid fra Dig!« Hans Valgsprog har staaet sin Prøve. Vished er der dog ingen, der kan give os, og mindst de, der i ensrettet Selvtillid forkynder den. Ogsaa de maa, som Du og jeg, lovlydigt fortsætte under Troens Tegn, hvad enten denne viser mod Gud, mod Fremtiden eller mod os selv. Der gives intet andet Tegn for Mennesker til at leve under, hvor meget eller hvor lidt saa vore egne Erfaringer, selv de største Videnskabsmænds, kan lære os.

s. 78Ja, nu har jeg snakket vidt og bredt, maaske ligesaa meget til Beroligelse for mig selv som for Dig. Tag mod mit Haandslag og giv det videre til din Søn og til hans Søn — Du unge Farfar, som jeg synes, jeg har Lov til at misunde. Og lad mig snart høre fra Dig igen! Skæld mig kun ud for hvad, Du har Lyst til. Kun ikke for Chauvinist, der som bekendt i din Mund er et Skældsord, og som saagu ikke passer paa mig.

Din hengivne Svoger
Andr. Thurøe.